

Primorski dnevnik

Leto XIV - št. 195 (4040)

TRST, nedelja 17. avgusta 1958

Cena 30 lir

Italija in Srednji vzhod

Zadnje vojaško-politične akcije ZDA in Velike Britanije na Srednjem vzhodu so povzročile resno krizo in številne nevarnosti; prišlo pa je tudi do različnih nasprotovanj v sami atlantski zvezi. Ta nasprotovanja so se pokazala najprej zaradi načina, kako je bilo izvedeno vojaško posredovanje. Zatem pa so se zamirila še na vprašanja ob iskanju izhoda iz obstoječe krize. Vojaško posredovanje ZDA in Velike Britanije v Libanonu in Jordaniji je bilo opravljeno brez sodelovanja ostalih sil; celo brez prejšnjega obvestila tem ostalim zahodnim državam. S tem sta ti dve zahodni veliki sili še bolj vzbudili že obstoječe nezadovoljstvo in sum svojih sodelavcev, da takrat, kadar gre za velike politične odločitve — sami samostojno odločata, ne glede na pogodbe in sporazume o skupnem postopovanju. Ko pa se je razvoj na Srednjem vzhodu pokazal za res nevaren in brez izhoda, ko je bilo potrebno poiskati izhod in rešiti vprašanja, ki jih je povzročilo vojaško posredovanje — so se zopet pokazala različna gledišča. Načrt, kako rešiti ta vprašanja, je danes ponovno predmet novih zahodnih nesoglasij. Vsaka članica atlantske zveze teži za tem, da bi pridobila največ koristi zase; pri tem pa se interesi križajo. Vse to tudi kaže na skrito krizo v notranjosti blokovskih odnosov, ki se v takih trenutkih najbolj jasno vidi.

V zadnjih letih je bila Italija v okviru zahodne zveze večkrat potisnjena v ozadje. Vzrok za tak položaj je bil v tem, da je bila Italija na mednarodnem področju brez pobud in je popolnoma podpirala politiko atlantske zveze, oziroma politiko najmocnejšega v njej. To pa ni zatiralo naravne težnje italijanske politike, da ne bi v ugodnem trenutku — ko bi lahko ob nesoglasjih v zahodnem taboru postala pomembna zaradi podpore temu ali onemu stališču — okrepila svojega samostojnega uveljavljanja. Razumljivo je, da je izkoristila položaj in predlagala številnim državam nasvete in predloge o vodenju zahodne politike do Srednjega vzhoda in Sredozemlja. Bolj važno pa je, da to, da rade Italija zastavila vse svoje moči za utrditev svojega položaja v državah Sredozemlja.

Po ocenitvi, da bi tak ugoden trenutek že nastopil, seveda pa tudi s sta-

rim geslom: «govoriti in delati moramo o pravem času» — je italijanski ministrski predsednik Fanfani obiskal Washington in nekatera zahodnoevropska glavna mesta. Imel je razgovore o dveh temeljnih vprašanjih: o enotnosti Zahoda v atlantski skupnosti in o politiki do Srednjega vzhoda. Med razgovori pa je dobivala «nova zunanje-politična usmerjenost Italije» jasnejše obrisse. Prav gotovo bodo izhodišče te usmerjenosti se nadalje atlantska solidarnost ter krepitev in razvoj političnih funkcij severoatlantske zveze. Medtem ko pa razumejo velike zahodne sile pod pojmom atlantske solidarnosti in njenega utrjevanja podpore svoji politiki in uresničevanje svoje volje, razumejo Italija in se nekateri druge države (sem štejejo tudi Zahodno Nemčijo) krepitev atlantske solidarnosti kot odstranjevanje razlik med «prvorazrednimi» in «drugorazrednimi» državami-članicami, pa tudi kot vzpostavljanje enakopravnih odnosov med njimi. To bi odstranilo notranja nasprotja; zmanjšalo pa bi tudi odločen vpliv vodečih zahodnih sil.

Na drugi strani pa se krepijo v zadnjem času prav v teh «drugorazrednih» državah na Zahodu posamezne konstruktivne težnje, ki napeljujejo — skupaj s splošnim položajem v teh državah — k strpnejši in proznejši politiki do ostalih delov sveta izven zahodnega tabora. Te države so večkrat prisiljene, da vzdružujejo zvezo z državami na področju, kjer razvoj interesov tako imenovane «zgodovinske pravice» velikih sil. Tak primer je tudi Italija, ki vidi na področju Srednjega vzhoda možnost za svojo gospodarsko in politično dejavnost.

Gospodarsko sodelovanje Italije s Srednjim vzhodom je dalo že določene izkušnje. Udeležba italijanskega državnega trusta ENI pri izkoriščanju naftnih izvirov na tem področju se razvija na temelju sporazumov, ki so ugodnejši za arabski svet, kot pa mu jih dajejo koncesijske pogodbe angleških in ameriških družb. To daje Italiji nedvomno perspektive za nadaljnjo in aktivnejšo vlogo. Te dežele pa so lahko tudi ugodno tržišče za italijanske blagovne presežke.

Gospodarsko sodelovanje Zahoda z državami Srednjega vzhoda bi bilo lahko zasnovano na krediti-

ranju in gospodarski pomoči — seveda brez političnih pogojev in izven blokovskih zvez. Toda pri tem so italijanske možnosti precej omejene. Zato ima Italija svoje načrte in išče sodelavce za uresničitev svojih zamisli. Takega partnerja je našla v Zahodni Nemčiji, ki je ekonomsko, nedvomno pa tudi perspektivno in politično zainteresirana za arabske dežele. Ti skupni interesi so se pokazali predvsem ob današnji srednje-vzhodni krizi. Bonn in Rim sta se namreč znašla v tako imenovanem «drugorazrednem» položaju, odmaknjenemu od mize, za katero vodijo «visoko politiko». Zato hočeta Italija in Zahodna Nemčija zavarovati svoje zveze na tem področju. Težita tudi za tem, da ne bosta zaradi napačne zahodne politike do arabskega sveta onemogočeni v svojih težnjah pri razvijanju odnosov z arabskimi državami. Italija in Nemčija pa se lahko tudi dopolnjujeta. Bonn lahko daje kredite in gospodarsko pomoč državam Srednjega vzhoda v večji meri kot Italija; vsklajevanje akcije z Italijo pa mu lahko samo koristi. Od tod izhaja tudi to, da Italija in Zahodna Nemčija priznava nacionalne politične režime v arabskem svetu, pravice arabskih narodov ter njihove težnje po združitvi.

«Nove usmerjenosti italijanske zunanje politike» pa seveda ni mogoče izključiti iz splošnih okvirov politike zahodnega tabora. Zato je obsegal drugi del Fanfanijeve naloge ob njegovem nedavnem diplomatskem potovanju tudi to, da bi dobil soglasnost za tako konkretno politično akcijo svoje države na Srednjem vzhodu, ki bi jo začeli skupaj s splošnim resnejšim zavzemanjem Zahoda pri reševanju tega problema. Italija hoče s svojo dejavnostjo kot most med Zahodom in arabskim svetom obenem po tej poti utrditi in uveljaviti svoj položaj v zahodni zvezi. Z razvojem ekonomskega sodelovanja pa hoče rešiti tudi nekatere težke probleme svojega gospodarstva.

S priznanjem temeljnih pravic arabskim narodom in s krepitvijo gospodarske zveze z arabskimi državami v času, ko obnavljajo na Zahodu stare politične metode, konkretno pa po neuspehu anglo-ameriškega vojaškega posredovanja na Srednjem

(Nadaljevanje na 2. strani)

Pred vsakim rednim zasedanjem glavne skupščine OZN ima osebje, ki skrbi za vzdrževanje palače Združenih narodov, polne roke dela. Na sliki vidimo delavce pri čiščenju velikega kipa miru pred palačo. Kip, ki je delo jugoslovanskega kiparja Avgustinića, je podarila jugoslovanska vlada kot prispevek za okrasitev palače Združenih narodov

Jutri nadaljevanje razprave v skupščini OZN

Živahna dejavnost delegacij izven OZN pri iskanju zadovoljive skupne rešitve

Tudi francoski zunanji minister De Murville pride v New York - Jutri «majhna konferenca na visoki ravni» v uradu tajnika Hammarskjolda? - Norveška resolucija - Nov sovjetski načrt? - Na Zahodu z nezaupanjem gledajo na ponovno zблиžanje med Saudovo Arabijo in ZAR

NEW YORK, 16. — Medtem ko je bila razprava v glavni skupščini OZN odložena na ponedeljek popoldne, se med posameznimi delegacijami nadaljujejo posvetovanja in pogajanja, da bi se sporazumeli o kompromisni rešitvi v sedanjem napetem položaju na Srednjem vzhodu.

Norveška delegacija pa je medtem sporočila, da bo v ponedeljek predložila svojo resolucijo, ki jo bo pripravila po posvetovanjih s številnimi delegacijami. Vsebinske resolucije ni še znana. Norveška zunanji minister Engen pa je izjavil, da Norveška ne bo sama pri tej pobudi, pač pa se ji bo pridružil še drugih osem ali deset delegacij.

Japonski zunanji minister Fujijama je tudi zelo aktiven. Po razgovoru s sovjetskim zunanjim ministrom Gromikom je čestitkarjem izjavil, da je sponumljena, kar se tiče sedanjih naporov skupščine za iskanje rešitve. Dodal je, da je Gromika zaprosil, naj mu sporoči argumente in

namene. Danes se je Fujijama razgovarjal tudi z glavnim tajnikom OZN Hammarskjoldom. Člani japonske delegacije so izjavili, da želi Fujijama vedeti za Hammarskjoldovo stališče o dosedanjih naporih pri iskanju kompromisa. Davi pa se je Fujijama razgovarjal z glavnim tajnikom Arabske lige Hasuno. Ze večerj je predstavnik japonske delegacije izjavil, da Eisenhowerjev načrt o Srednjem vzhodu ne vsebuje niti enega konkretnega predloga za ureditev libanonskega in jordanskega vprašanja, marveč omogočajo njegovi predlogi samo ureditev ključnih problemov ZDA. Japonska pričakuje, da bodo ZDA in Velika Britanija čimprej u-

makrile svoje čete iz Libanona in Jordanije. Osnovno vprašanje, ki ga morajo urediti na izrednem zasedanju, je problem Libanona in Jordanije.

Tudi glavni tajnik Hammarskjold je zelo aktiven in zatrjuje se, da mu je uspelo doseči načelen sporazum med tremi zahodnimi državami, Svojsko zvezo in Združeno arabsko republiko za začetek privatnih razgovorov med zunanjimi ministri teh držav. Hammarskjold nametava baje še v ponedeljek povabiti v svoj urad Dullesa, Gromika, Selwyna Lloyda in Favzija. Morda bo vabilo razširili tudi na francoskega zunanjega ministra De Murville. Ta sicer ne sodeluje pri razpravi v skupščini, toda v Parizu so danes sporočili, da bo De Murville jutri ali v ponedeljek odpotoval v New York, kjer bo prisostvoval delu skupščine. Omenjeni sestanki bi

torej bil nekako amajhna konferenca najvišjih. Za ponedeljek je napovedan tudi sestanek med Gromikom in britanskim zunanjim ministrom Selwynom Lloydom. Lloyd je povabil Gromika na kosilo. V diplomatskih krogih pričakujejo od tega sestanka važen razvoj.

Kako, je znano, je bila do sedaj položena v skupščini samo sovjetska resolucija, v ponedeljek, kakor rešeno, pa bo položena še norveška in morda tudi japonska. Indijska delegacija pa se posvetuje, da bi pripravila kompromisno resolucijo.

Na sinočnji seji skupščine je novozelandski delegat izjavil, da mora vsaka rešitev krize na Srednjem vzhodu upoštevati globoki politični in socialni razvoj na Srednjem vzhodu. Na ponedeljski seji pa bodo govorili italijanski delegat Pizzicci in delegati Libanona, Romunije, Argentine,

Grčije, Cejlona, Iraka, Albanije in Jugoslavije. Kakor poročajo iz Novega Delhija, je sovjetska vlada baje sporočila indijski vladi načrt za Srednji vzhod, ki ga misli predložiti v skupščini. Baje indijska vlada ta načrt podpira.

Iz Bejruta javljajo medtem, da bodo v kratkem umaknili iz Libanona še en bataljon ameriških mornaric, v skupnem številu 1800 mož. Po tem umiku bo ostalo v Libanonu še 10.700 ameriških vojakov.

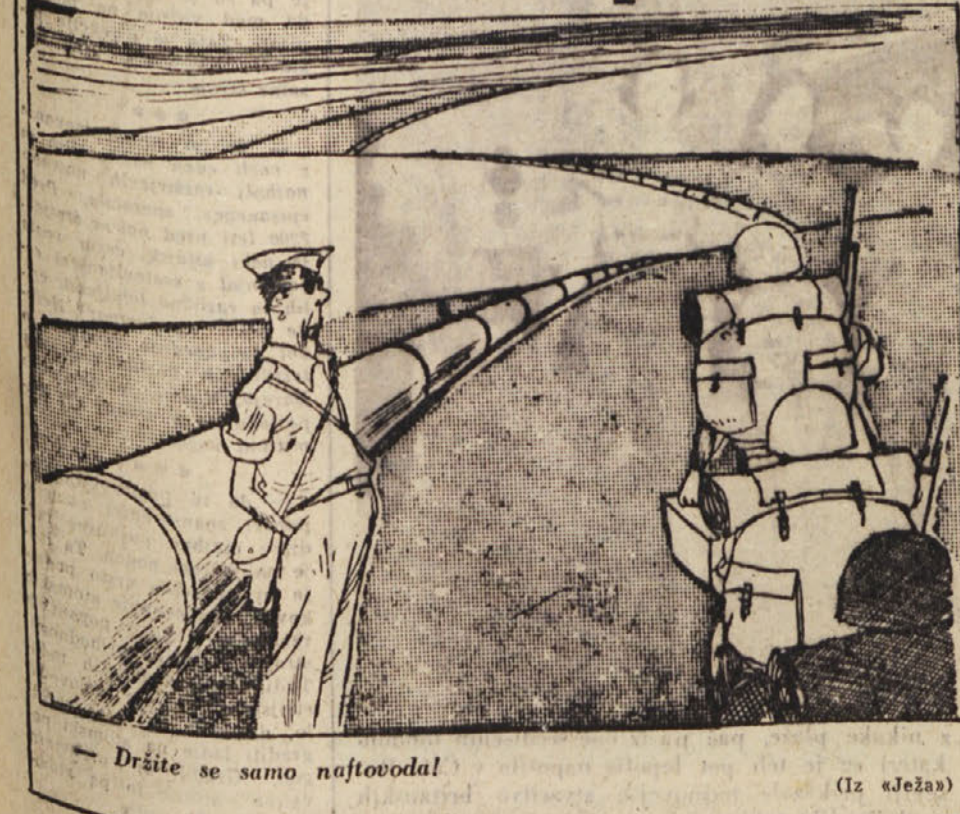
Povornost političnih krogov je obrnjena tudi na obisk prestolonaslednika in ministrskega predsednika Saudove Arabije Feisala v Kairu. Danes se je Feisal razgovarjal z Naserjem tri ure. Prvi razgovor z Naserjem pa je imel že sinoči takoj po svojem prihodu. Po današnjem razgovoru je Feisal izjavil: «Govorili smo o vseh vprašanjih, ki zanimajo arabsko ljudstvo in splošno in naši dve državi»

Je posebej. Dodal je, da je rešitev sedanje krize na Srednjem vzhodu odvisna od posvetovanj in sestankov v OZN, ter je izrekel upanje, da bo Združenim narodom uspelo rešiti vprašanja, o katerih razpravljajo.

V Kairu so Feisala sprejeli izredno priščno. Opozovalci poudarjajo, da so s tem ponovnim zблиžanjem postavljeni temelji za novo politično sodelovanje med obema državama. V Kairu poudarjajo sicer, da čas ni se dozorel za federacijo med Saudovo Arabijo in Zvezo arabskih držav, toda sedita okrepitev odnosov vse-kakor pomeni važen napredek k uvedbi skupne zunanje politike in gospodarske politike.

V zahodnih krogih z nezaupanjem gledajo na to zблиžanje, in že govorijo, da ima jasen strateški pomen, in sicer obkolitev Jordanije, kjer se Huseinov prestol zelo maje.

Američani v puščavi

Držite se samo naftovod! (Iz «Jež») (Iz «Jež»)

TURISTIČNE RAZGLEDNICE IZ JUGOSLOV. PALM-BEACHA

OPATIJA - Ante portas!

Ne vstopaj! Tu biva smrt! (...v listnicah!) - Nočni razgovor z barskim mixerjem v „Kvarneru“ - Ptujski Ahasfer Kondor med mizami Mačka na pločevinasti strehi - Opatija pred svojim San Remom

Naslov velja za vse tiste turiste, ki so kvalificirani v najbolj množično lestvico mednarodnih pridobitnikov od nižjega do administrativnega manipulantna pa do državnega uradnika, ki s tezaivo pogleda čez šestdeset tisočakov, pa čeprav velja «inozemski lira» tudi v Opatiji za «devizno sredstvo»! Vzdolj magistrale sem pregledoval avtomobilske tablice: Roma, Milano, Verona, Padova, Venezia, bolj malo tista črna-bela silikancija na ozadju topolina, na kateri je zapisano: TS. Verjetno v TS ni preveč milijonarjev. Ali pa je preveč srednjega kadra na široki lestvici pod številko šestdeset. Kajti Opatija je zares Palm Beech! Seveda so si na ta čudoviti morskemu odseku izbrili pot tudi ljubitelji tirolskih polk in dunajskih zrekov, a so kljub temu v manjšini. Če pristijem še okroglo število Francozov, Nizozemcev, Grkov in skupino dobro ohranjenih turistov, ki z zajedljivo trmo od jutra do mraka valjajo po ustih žvečilni gumji in so po vsej verjetnosti doma kje vližu Texasa, bi bil splošni opis in prva turistična razglednica končana! ...

mena prebivalcev Apeninskega polotoka! Ze kar po tradiciji! Kratka krilca, malo daljša krilca, nikoli pa predloga krilca! Tudi bikini (na plaži, da ne bo zadregel!), in sploh zadnji kriki fiorentinske mode. In podedovano koketiranje na vse strani. In pogovorničje do nezavesti! moje bizantinsko pojmovanje ne bo nikoli doumelo talentov božjastnega pogovora, ki lahko teče tudi po nekaj ur nepretrganega, nenehno, kljub soncu in morskim psom in zvoničkom, ki tulijo do onemoglosti!

potrpljenje, zlagoma sicer, toda zadržno! «Ste že dolgo tu, v Opatiji, kako?» Strmo zasleduje gibanje miza v rokah: «E!» «Koliko je slivovka?» (Preslišal je! Bog mi bodi milostljiv: odšel sem in nič placal! «E!»)

det, če mu ne vržeš najmanj stotaka! Kaj pa mislite, vendar!

pri upravi kopaljšča in dobil drugi sendvič! Neka Nemka (Hildegarda ali Izolda ali kako, Nemače imajo sploh čudna imena!) je bila tako «pogumna», da ga je — ko se ji je približal! — (seveda spet «tik ob obali!») krenila po gobcu, nakar je morskimi pes osramočen pred očmi kopajoče se javnosti mirno odplaval v globine morja. (Obesil si je milinski kamen... in tako dalje!) O tem so poročali vsi domači in tuji časopisi, tudi «Primorski dnevnik».

Mizanscena: natičkara terasa hotela «Kvarner» ob morju. (Morje za to kajpada ni nič krivo!) Platforma gostov z debelejšimi listnicami ali pa sploh brez njih. (Namesto tega imajo kar čekovno knjižnico.) V ozadju oder z muziko in pevci, ki mi nihče drugi kakor Ivo Robić! Poje «Nej blu dipinto di blu» z napačnimi vokali. Napoveduje nemško z obupno strastnimi stavki. Dela se Angleža, pa ga le-ti sploh ne razumejo in se prizanesljivo, toda vidno odobravalno smejljajo. Boj jim je pri srcu! (Slivovica, medtem ko se povprečna pasma Italijanov raje zateka v «gostionike». (Tako namreč fonetično izgovarjajo besedo «gostionica»!) Toda: moda je do-

Marcela Kamin, študentka, 17 in pol let stara, doma iz Ljubljane. Letos bo obiskovala zadnji letnik klasične gimnazije in bo v letošnjem šolskem letu maturirala. Ne ve še, kakšen poklic si bo izbrala, verjetno pa bo študirala jezike. Počitnice je preživela v Piranu. Na plesu v restavraciji «Jadrans» v Portorožu so jo izbrali za svojo kandidatko in naslednjo soboto zvečer je bila proglašena za avla portoroške noči 1938.

„GOSPOD WATSON PRIDITE K MENI POTREBUJEM VAS.“

Ficko piše

Dragi pri Morski! Zdaj so A Mery Kanci grozno kontenti, ko je od njih pot Mornica pršila skozi led na severni tečaj zato, ko so oni zdaj pršili narbol Glebok. Stric Dreja Palir je vele povedo: «Ko jim ni ratalo, da bi pršli ta prvi narbol na visoko, so šli peč dol in so pršli ta prvi narbol globoko. In vre so rekli, da je tisto altroke bol imenitno, kokar pa sputnik. «Kej če bit tisti sputnik, tisto ni nič!» Se zastopi, zato ko sputnik ni od njih. In anka je to vse zastran mira, karko delajo in znajdejo ont, vse karko drugi peč je nečko za vojsko. Ubozi tisti, kateri verjejo, rečem jast!

To je bil prvi stavek, ki ga je izrekel MELWYL BELL, edinburški učitelj gluho-nemih otrok, po teletonu

Brata Alek in Melwyl sta si razdelila delo. Očetov nasvet sta sprejela dobesedno. Njun stroj bi imel podobo človeške glave z vsemi govornimi organi. To naj bo lutka, ki bo govorila.

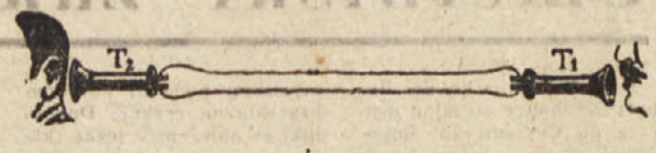
tes, bo zvenela prav tista struna, ki se sklada z zapetim tonom. No, poslušajte! Bell je zapel in struna je zazvenela.

Prvi aparat za prenos zvoka z električnim tokom je izdelal nemski učitelj Philipp Reiss, imenoval pa ga je telefon (gr: tele = daleč, fonein = zveneti). Aparat vidite na sliki

Aleksander Graham (1847-1922)

Bellov telefon je premikala in spuščala zračni tok iz pljušč in glasnik - premičnih kovinskih ploščic, oloženih z gumo.

GRAFOLOG ODGOVARJA

LIFOV CVET: Vaša notranjost se močno manifestira preko občutij. Neugodni dogodki vam puščajo premocno sled. Se vedno se pustite oblikovati, Ojačajte svojo voljo z nestrnim enakovnim delom. Opustite premočne instinktivne reakcije. Smisel za družino vam daje toplino in obetavnost z okoljem.

IF-KIPLING: Intelekt zavzema v zavesti preveč prostora, tako, da ste prikrajšani za marsikatero občutje. Na pretrkan način skušajte stvarnost. Objektivno presojanje oseb, nosi ni tuje. Smisel za natančno delovanje in prisklanjje v posamičnosti. Ne zanemarite dobrega spomina. Čuvajte se enostranskega delovanja. Skeptični pogled na dogodke daje vašemu odnosu satirčno poanjo.

Vedno bolj postaja podobna svoji materi

HOROSKOP

- VELJAVEN OD 18. DO 24. AVGUSTA
Oven (od 21. 3. do 20. 4.)
Bik (od 21. 4. do 20. 5.)
Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.)
Rak (od 21. 6. do 20. 7.)
Lev (od 21. 7. do 20. 8.)
Strelček (od 21. 8. do 20. 9.)
Kozorog (od 21. 9. do 20. 10.)
Vodnar (od 21. 10. do 20. 11.)
Strelica (od 21. 11. do 20. 12.)
Koroška (od 21. 12. do 20. 1. 1939.)
Ribe (od 21. 1. do 20. 2.)
Skorpijon (od 21. 2. do 20. 3.)

Iz naših krajev

SPOMIN NA STARE ČASE, DOGODKE IN OSEBNOSTI

«Zdravniki» in «zdravnice» pred 100 leti v Barkovljah

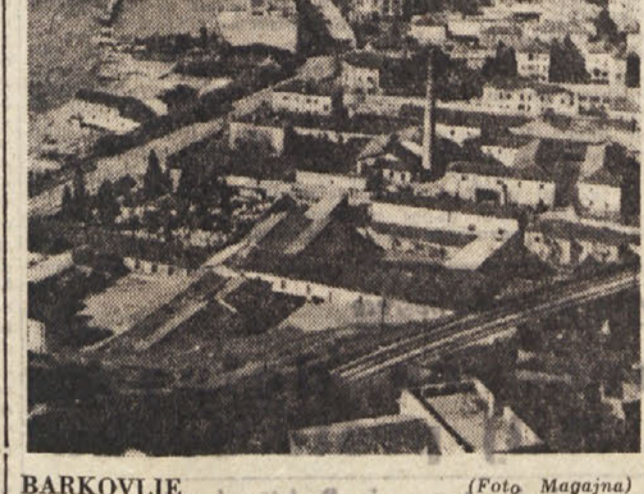
Vane Martelanc je pisal recepte, botra Marika Pertot je zdravila z natrskom in česnom, Jernek Starec pa je predpisoval kraški teran

Tisti, ki je po Primorskem dnevniku spoznal bota Mariko, ki je pred sto leti zdravila Barkovljane in predvsem Barkovljanke, za katere je imela posebno nagnjenje, naj ne misli, da ni bilo v Barkovljah pred njo drugih zdravnikov. Ker so takrat prevladovali v Barkovljah primiki Pertot, Martelanc in Starec, in ker je botra Marika zastopala Pertote, je jasno, da niso mogli Martelanci in Starci držati rok križem.

Pravzaprav so imeli Martelanci svojega zdravnika še pred Pertoti, kajti stric rane, ki je imel svojo ambulanto v Judovcu, se je ukvarjal z zdravilstvom, ko je bila botra Marika še mlada. Da je zdravil se pred botro Mariko, izhaja iz dejstva, da je zapustil lepo zbirko receptov, ki je pisane v bohoricih. Tako je zapisano v njegovem receptu, ko gre za glavobol: «Če te boli glava, vzeme deset pičic toud «babjeje perdar», (kdor se ni uči bohorice, naj vzame na znanje, da se pisana črka «z» izgovarja kakor «c») lepu skühejga jeno lepu popij ga. Boš vido, de te bo v'ice bulse!».

«Huede huude Tone! Sej za isto mendžijo, ke jo da boter Jernek, se skuana splača huade, poukomjena. «Eh draže muoj Vane! De be ti znou kašna martra jo prit do Ojkaču, taku po luomljen, ku s'n jest», ampak do Kuncev je korakal stric Tone zdravnik kakor «kamin uod leja», tam se spet sküjcu, da ga vidijo Kuncu, kako je ubogi Tone bolan, a takoj se je zdravil in stopical do Proskeke ceste raven kakor najdebelejša pišcal barkovljanski orgel. Ko je dospel na belo cesto, se je oziral na levo in desno in si rek sam sebi: «Zdej pej Tone, sküč'ese salamenske, de te ne vide boter Jernek.»

«Kaj pej ke te b'n. Jeno jütre b'š v're duob'r. Zdej ke grjes damu, küpse ano flaska terana jeno spij ga v steh bnat'h. Kad'r bo flaska prazna, nej te Juca fajn zriba po hrbte, se jone riba trko cajta, de je bo tjeko put z obraza. Jütre pej se anbot jen, če ne bo posalo, se ankr't poljütnjen. Ma bo slo, bo slo z ano al pej z dvejme flaskama.»

BARKOVLJE (Foto Magajna)

«Tone! Kej za anga žülda ja jem's, da huodeš prpuag-njeno kuk'r ana kraja, ke je sjed'n te udvuja. Kev je muores huadet u plajbo?»

«Prou u plajbo ja, prou u plajbo! Kej ne videste boter Jernek, de jemam s'n skür in hrbte? Muaja Juca pesti zmür'n ukna uodprta, jen taku s'n pri mo an sakram'tanske pri-pelj. Sej me b'šte pomogo, boter Jernek!»

Kako se je spreminjalo življenje v devinsko-nabrežinski občini

«Kaj pej ke te b'n. Jeno jütre b'š v're duob'r. Zdej ke grjes damu, küpse ano flaska terana jeno spij ga v steh bnat'h. Kad'r bo flaska prazna, nej te Juca fajn zriba po hrbte, se jone riba trko cajta, de je bo tjeko put z obraza. Jütre pej se anbot jen, če ne bo posalo, se ankr't poljütnjen. Ma bo slo, bo slo z ano al pej z dvejme flaskama.»

«Kaj pej ke te b'n. Jeno jütre b'š v're duob'r. Zdej ke grjes damu, küpse ano flaska terana jeno spij ga v steh bnat'h. Kad'r bo flaska prazna, nej te Juca fajn zriba po hrbte, se jone riba trko cajta, de je bo tjeko put z obraza. Jütre pej se anbot jen, če ne bo posalo, se ankr't poljütnjen. Ma bo slo, bo slo z ano al pej z dvejme flaskama.»

Neki grški modrec je nekoč rekel, da v naravi vse stalno teče. Je resnica: vse teče, se spreminja po snovi in obliki, po okusu in miselnosti. A življenje se menda ni še nikoli spreminjalo tako naglo kot v povojni dobi, ko ne dobivajo novega lica le mestna središča, ampak tudi drugi kraji, zlasti pa tam, kjer se močno uveljavlja ta ali ona gospodar, s'ka panoga (industrija, promet itd.). Novi gospodarski objekti, novi domovi, novi uslužnostni poklici. To novo materialno lice očituje desmeti: civilizacijo in spremembo v socialnem sestavu določenega področja; ali da se laže razumemo: civilizacija rozkriva po eni strani tuja denaršna tehnika po drugi pa naše večje potrebe in zahtev. Sprememba v socialnem sestavu pa kaže, da je prebivalstvo menjalo svoj poklic.

Splošno je na Tržaškem spočen, a posebno izrazit na devinsko-nabrežinskem področju. Splošno (pred okrog 50 leti) so bila tle kmečki naselja s svojim zaključnim gospodarstvom in postavitimi utrjenimi in domačih segah in navadah. Z gospodar, skim razmahom Trsta, zlasti po izgradnji Južne železnice (pred 100 leti) je prišel odločno odnečne silo izpod tehniških domov v mesto. Močno je začelo krhati vasi rojstvo kmetijske karnoseške obrti in začelo rušiti socialni sestav tukajšnje prebivalstva.

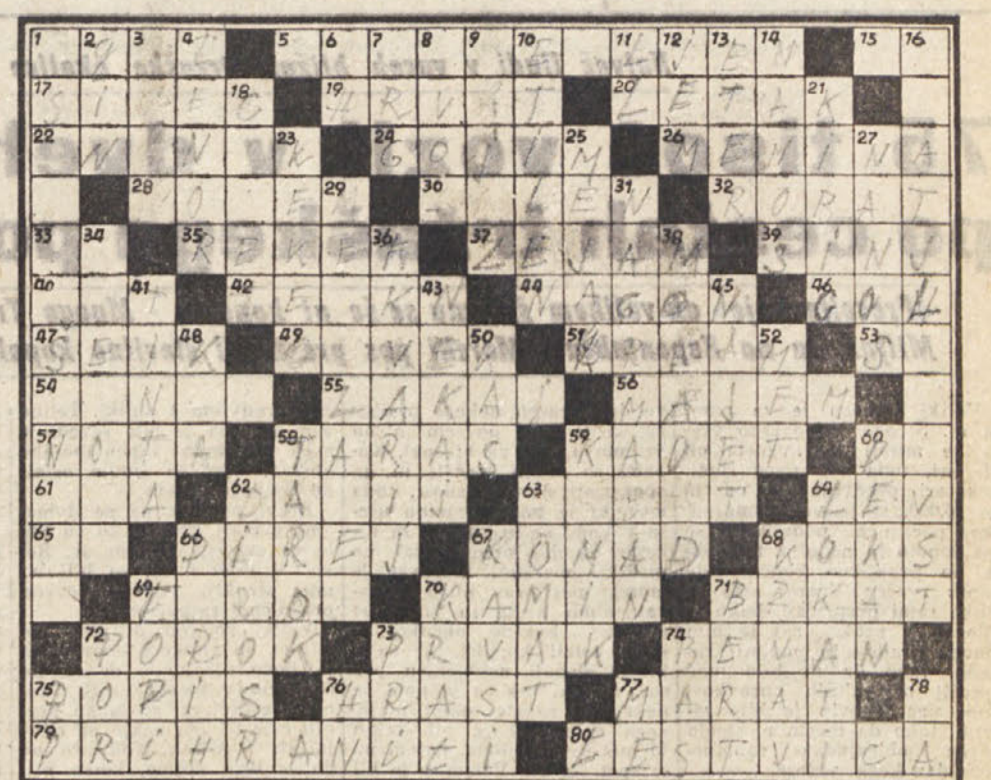
A še najbolj je razvoj vtišnil svoj žig v obalni pas med Stivanom in Nabrežino. Stivana kot vasi nekoč ni bilo; ob stari cerkvi je bil le grajski mlina. Ob delavskih domovih je danes vodovodna naprava, ob istih Timske begovske naselje, ob neki nabrežinske občine pa je zrasla moderna papirnica. Od nekadašnjega kmečko-ribarskega Devina je danes le malo sleda, a je to niha med bitji in ne bitji. Grad je izgubil pojasje celo za ušivanje le vročice nekdanje feudalne slave in za le se zgodovinska vaba za tujski promet. Le delavske družine in njim ter turizmu potrebni objekti (gostinstvo, trgovina) so spremenili lice vasi.

Sešljana v svojstvu kmečkega naselja ni bilo. Nekaj gostiln in nekaj delavskih hiš pred dobrim pol stoletjem — to je bilo vse. Med glavno cesto in obalo je — kot se danes — gospodoval devinski graf, ostala zemlja pa je spadala v višinski katastrof. Nekdanje lepe posestvo so Devinski v zadnji četrtini prejšnjega stoletja spremenili v letovišče za evropsko aristokracijo, kamor so imeli pristop le redki domačini. V nasprotju s Sešljanom se je Nabrežina naglo razvijala zaradi karnoseške dejavnosti ob koncu prejšnjega stoletja, ko sta kmetijstvo in ribištvo takrat še najhne Nabrežino postali postaršnega gospodarstva pomena, ostromu le prijeten privravec (vinoogradništvo) gospodarjem, ki so bili kakor koli zaposleni v karnoseštvu. Zrasli so delavski in delničarski domovi in v njihovi navali proletarski značaj.

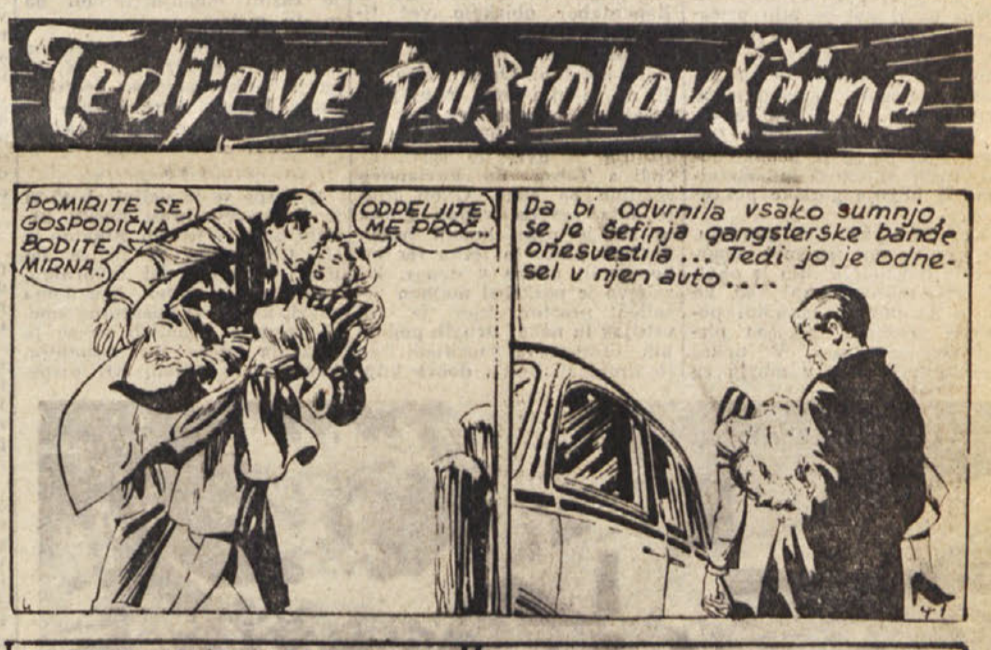
Karnoseška obrt (kasneje industrija) je vedno izboljšala samko italijanske podjetje, ke in italijansko delovno silo. Odvaja je bila edina italijanska s'čola za naše delavce. Druga svetovna vojna je tako in se bolj kot prva izvalila selitvo narodov, ki smo je del, ležni tudi mi v obliki dveh naselij (v Stivanu in Sešljani). Tako se je razen socialnega sestava močno spremenilo tudi narodnostno razmerje.

Ni nič nenaravnega in svetega, če se je tudi naš svet v nekaj desetletjih korenito spremenil. Čas zahteva svoje, ker — vse teče. Gre le za uprašenje, če so v tem tudi zajamčene naravne pravice tsem, ki jim je usoda določila na tej zemlji sožitje; tistim, ki jih je rodila ta in druga zemlja. Krušno uprašenje in uprašenje naših narodnih pravic sta dve poglavji življenjskega pomena, ki vedno bolj zanimata tukajšnjo delavsko-kmečko plast.

KRIŽANKA

BESEDE POMENIČNO: 1. akledoluzniki, VODORAVNO: 1. reka v Romuniji, 5. prevaran, zapeljan, 15. rimska številka, 17. določene barve, 19. pripadnik slovenskega naroda, 20. vrsta tiskovine, 22. zbirka naslovov, 24. nezgled, redim, 26. planina v Sloveniji, 28. denar, 30. vrsta tkanine, 32. grob, neizbirčen v izražanju, 33. enaka soglasnika, 35. teniški lopar, 37. zbuja močno željo po pitju, 39. določene barve, 40. vrsta razevočja, 42. kmečnja prvina, 44. naravna težnja v živem bitju, 46. vas v Slovenskem Primorju, 47. arabski plemenski poglavar, 49. močan tok vode, 51. kvarinno osušino, 53. graška črka, 54. vrsta jedilne buče, 55. gosposki služabnik, 56. gibljem, 57. diplomatsko pismo, 58. rusko moško ime, 59. prebivalcev v vrjetanje, 60. prva in tretja črka besede pod 64. voda, 61. okrajšano žensko ime, 58. moško ime, 59. vojaški gojenec, 64. moško ime, 65. ozvirali za imek, 66. grško pristanče, 67. majhen kos lesa, 68. kvaliteten premog, 69. odrezek na vrednostnem papirju, 70. pec v gosposki sobi, 71. z dolgimi brki, 72. talec, garant, 73. zmagovalec, najboljši tekmovalc, 74. angleški laboristični politik, 75. statistična akcija, 76. listnato drevo, 77. francoski revolucionar, 79. dodatki, priložiti, 80. pripomoček za vzpenjanje (pompanj).

«Prepričan, da je dekle le slučajno začelo na prizorišču boja, jo je Tedi odpeljal na svoj dom, da si opomore...»

«Nenadoma se je ustavil pred kupom riščičov in... obrnil pete in ju odkuril...»

«HALO, POLICIJA... PRIDITE NA POMOL... NEKAJ STRAŠNEGA...»

«KAJ PRAVITE? ALI STE NOR? ŽE GREMO!»

«Tone! Kej za anga žülda ja jem's, da huodeš prpuag-njeno kuk'r ana kraja, ke je sjed'n te udvuja. Kev je muores huadet u plajbo?»

«Prou u plajbo ja, prou u plajbo! Kej ne videste boter Jernek, de jemam s'n skür in hrbte? Muaja Juca pesti zmür'n ukna uodprta, jen taku s'n pri mo an sakram'tanske pri-pelj. Sej me b'šte pomogo, boter Jernek!»

«Kaj pej ke te b'n. Jeno jütre b'š v're duob'r. Zdej ke grjes damu, küpse ano flaska terana jeno spij ga v steh bnat'h. Kad'r bo flaska prazna, nej te Juca fajn zriba po hrbte, se jone riba trko cajta, de je bo tjeko put z obraza. Jütre pej se anbot jen, če ne bo posalo, se ankr't poljütnjen. Ma bo slo, bo slo z ano al pej z dvejme flaskama.»

«Kaj pej ke te b'n. Jeno jütre b'š v're duob'r. Zdej ke grjes damu, küpse ano flaska terana jeno spij ga v steh bnat'h. Kad'r bo flaska prazna, nej te Juca fajn zriba po hrbte, se jone riba trko cajta, de je bo tjeko put z obraza. Jütre pej se anbot jen, če ne bo posalo, se ankr't poljütnjen. Ma bo slo, bo slo z ano al pej z dvejme flaskama.»

IZ BENEŠKE SLOVENIJE

ŠT. PETER SLOVENOV

S.V. LENART

SREDNJE

PODBONESEC

SAMOTORICA

ČEDAD

